

We Lwowie, dnia 31. lipca 1909.

Aleg 507

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o założeniu w Przedzielnicy Krajowej Osady poprawczej dla nieletnich chłopców i dziewcząt.

Wysoki Sejmie!

Intabulacya majątności fund. Przedzielnica.

Odwołując się do ostatniego sprawozdania złożonego Wys. Sejmowi w tym przedmiocie w sprawozdaniu z czynności Departamentu VI-go za czas od 1. września 1906 do 30. kwietnia 1908. Wydział krajowy oznajmia, że majątność Przedzielnica nabyta na cel założenia tamże Krajowej Osady poprawczej dla nieletnich przestępców, zaintabulowaną została na własność funduszu krajowego uchwałą c. k. Sądu obwodowego w Przemysłu z dnia 25. kwietnia 1908 do L. 3.717/7.

Wydzierżawienie majątności fundacyi Przedzielnica.

Z powodu upływu z dniem 31. października 1909 terminu dotychczasowej dzierżawy przez małż. Ferdynanda i Heleny Millerów majątności funduszowej Przedzielnica, wypowiedział im sądownie Wydział krajowy rzeczoną dzierżawę, czyniąc równocześnie starania o dalsze od dnia 1. listopada 1909 korzystniejsze — wedle możliwości — wydzierżawienie tej majątności.

Na nową tę dzierżawę wpłynęły cztery oferty, między niemi i dotychczasowych dzierżawców.

Mimo, że trzech nowi oferenci ofiarowali czynsze roczne nieco wyższe, Wydział krajowy nie mając zaufania i rękojmi, że oferenci ci warunki dzierżawy sumiennie i rzetelnie spełniać będą i majątku nie niszczyć — przyjął i zatwierdził ofertę dotychczasowych dzierżawców małż. Ferdynanda i Heleny Millerów, przedłużając dotychczasowy z nimi kontrakt dzierżawny na dalsze trzy lata, t. j. od 1. listopada 1909 do 31. października 1912 za opłatą czynszu rocznego po 5.500 K (wyższego o 300 K od płaconego dotąd).

Przytem zobowiązał Wydział krajowy dzierżawców do odstąpienia Wydziałowi krajowemu w każdej chwili z wydzierżawionych gruntów takie przestrzenie i w takich rozmiarach i gdziekolwiek położone, jakie Wydział krajowy uzna za potrzebne w celach budowy zakładu poprawczego i przestrzeni tych, względnie gruntów zażąda od dzierżawców.

Tytułem wynagrodzenia, względnie odszkodowania za powyższe odstąpienie Wydziałowi krajowemu potrzebnych przestrzeni gruntów pod budowę zakładu poprawczego zobowiązał się Wydział krajowy zapłacić dzierżawcom następujące kwoty:

a) za jeden morg (1600⁰l.) zaraz po zbiorze t. j. ścierii — bez względu na położenie i jakość gruntów kwotę: 25 K;

	Gruntów dolnych, tzn. błoni ciężkich, zimnych mokrych iłów	Gruntów górnych i stawisk
b) nadto za pokład	8 K	5 K
c) za orkę przedsewną z pokładem broną	30 K	15 K
d) za morg pola zasianego maszyną dwa razy młóconego, tudzież zwrot kosztów ewent. nawozów sztucznych, ziarna zboża, koniczu, buraków, ziemniaków etc.	50 K	60 K

Wreszcie zastrzegł sobie Wydział krajowy prawo wypowiedzenia dzierżawcom nowego kontraktu dzierżawnego każdego roku dzierżawnego na 6 miesięcy przed końcem roku; podczas gdy dzierżawcom prawo takiego wypowiedzenia wcale nie będzie przysługiwało.

Opust czynszu dzierżawnego.

Przychylając się do wniesionej prośby i po przeprowadzonym dochodzeniu opuścił Wydział krajowy dzierżawcom Millerom z umówionego kontraktem czynszu 5200 K. za r. 1908. kwotę: 787 kor. 21 h. jaka przyznana została przez c. k. władzę skarbową obszarowi dworskiemu w Przedzielnicy tytułem opustu w podatku gruntowym za rok 1908. z powodu klęski elementarnej zrządzonej na gruntach rzeczzonego obszaru przez gradobicie.

Najem karczmy fund. w Przedzielnicy.

Co się tyczy karczmy funduszowej w Przedzielnicy wynajętej — jak wiadomo Wys. Sejmowi z przeszłorocznego sprawozdania — Naftalemu Helmreichowi za czynsz roczny 120 kor. — to z powodu, iż Helmreich nie dotrzymywał stale terminów płatności umówionych rat czynszowych i zalegał z czynszem za trzy kwartały, Wydział krajowy rozwiązał kontrakt najmu z Helmreichem i karczmę tę wynajął Ferdynandowi Millerowi, dzierżawcy majątności funduszowej w Przedzielnicy, na czas od 25. czerwca 1909. do ewent. 31. października 1912. za rocznym czynszem w kwocie 300 kor. więc wyższym o 180 kor. od dotąd pobieranego. Przytem zastrzegł sobie Wydział krajowy również prawo bezwarunkowego wypowiedzenia tego przedmiotu najmu na sześć miesięcy naprzód w każdym czasie, bez podania powodu i celu, a najmobiorca obowiązał się z upływem terminu awizacyjnego opróżnić przedmiot najmu bez jakiegokolwiek odszkodowania.

Wydzierżawienie szutrowiska gminnego.

Celem zapewnienia sobie materiałów do przyszłej budowy zakładu poprawczego w Przedzielnicy, jak szutru i piasku, potrzebnej w wielkiej ilości, Wydział krajowy — po zbadaniu przez organ fakłowy, że piasek będzie doskonałym materiałem do robót betonowych i murarskich a szuter nadaje się do robót betonowych i drogowych — wydzierżawił od gminy Przedzielnica szutrowisko gminne na potoku Wyrwa za czynszem rocznym w kwocie 250 kor. na lat 3 tj. od 1/8 1908 do 31/7 1911, zastrzegając sobie jednakże po upływie tego okresu dzierżawnego ewentualnie prawo pierwszeństwa co do dalszej dzierżawy rzeczzonego szutrowiska.

Opłacane przez fundusz krajowy podatki i daniny publiczne.

Wskutek przeprowadzonej w r. 1907. rozprawy konkurencyjnej względem naprawy budynku szkolnego w Przedzielnicy, dotkniętego grzybem, zapłacił fundusz krajowy jako właściciel obszaru dworskiego w Przedzielnicy — po myśli zresztą ustawy — kwotę 398 kor. 87 h. na cel powyższy tytułem datku konkurencyjnego.

Tytułem podatków: gruntowego, domowo - klasowego i czynszowego (za karczmę wynajętą), wraz z dodatkami opłaca fundusz krajowy rocznie 1556 K. 71 h. a na potrzeby szkół ludowych stały ryczałt roczny 56 K. 88 h. przypadający na obszar dworski w Przedzielnicy.

Bilans.

Zestawiając podane wyżej dochody z majątności funduszowej w Przedzielnicy z wydatkami, a mianowicie:

dochody stałe w łącznej kwocie	5.800 K. — h.
wydatki stałe „ „ „	1.613 „ 59 „
pozostały czysty roczny dochód	4.186 K. 41 h.

uszczuplony czynszem rocznym w kwocie 250 K. za wydzierżawione szutrowisko gminne i innymi możliwymi wydatkami jednorazowymi, jak prestacją na szkołę itp.

A gdy się zważy, że kapitał 177.855 Kor. zapłacony ck. Skarbowi państwa jako cena kupna-sprzedaży Przedzielnicy, lokowany na 4% dałby dochodu rocznego w kwocie 7.114 K. 20 h. to okazuje się, iż majątność ta przynosi funduszowi krajowemu zaledwie 2% dochodu od wyłożonego kapitału.

Tyle co do administracji nabytej majątności Przedzielnica na cele zakładu poprawczego.

Budowa zakładu poprawczego w Przedzielnicy.

Przystępując zaś do omówienia sprawy budowy krajowego zakładu poprawczego dla nieletnich przestępców, Wydział krajowy — nawiązując do zesłorocznego sprawozdania swojego z czynności Dep. VI-go — przedkłada Wys. Sejmowi załączoną w odpisie odezwę ck. Namiestnictwa z dnia 20. marca 1909. II. 311/5, zawierającą ponowne oświadczenie się c. k. Rządu w tej sprawie, tudzież dołącza w odpisie % odpowiedź swoją z dnia 7. kwietnia 1909. LW. 34113 przesłaną ck. Namiestnictwu.

Jakkolwiek na to ostatnie pismo Wydziału krajowego nie nadeszła do chwili niniejszego sprawozdania ostateczna decyzja ze strony ck. Rządu, wyznaczająca kwotę zasiłku ze Skarbu Państwa na koszt fundacji zakładu poprawczego, co z ubolewaniem się podnosi i co niech tłumaczy zwłokę w przeprowadzeniu tej sprawy; to jednak z uwagi, iż subwencya taka — na mocy §. 2. ustawy z 24/5 1885 dz. u. p. Nr. 90 zasadniczo krajowi musi być udzielona, co też ck. Ministerstwo w przyległym reskrypcie zapewniło, czyniąc tem samem zadość uchwale Wys. Sejmu z dnia 25. lutego 1907. — że Wys. Sejm

uchwałą, z dnia 12. paźdz. 1907. — celem uczczenia 60 letniego jubileuszu panowania Najjaśniejszego Pana — przeznaczył sumę półtora miliona koron na założenie kraj. Osady poprawczej dla nieletnich chłopców i dziewcząt, polecając Wydziałowi krajowemu by natychmiast poczynił kroki przygotowawcze celem wprowadzenia w życie kraj. Osady poprawczej, z uwagi wreszcie, że ze sprawą tą w ogólności mającą doniosłe znaczenie dla podniesienia poziomu moralnego społeczeństwa i uznana już od wielu lat za pilną i nieodzowną w kraju, nie należy dalej zwlekać, w końcu w nadziei, że ck. Rząd z przyznaniem zasiłku ze skarbu państwa dłużej już zwlekać nie będzie, Wydział krajowy postanowił przystąpić do budowy zakładu poprawczego w Przedzielnicy wedle możliwości w czasie najbliższym, a to przedewszystkiem do budowy zakładu dla chłopców, jako poprzód uchwalonego przez Wysoki Sejm.

W budżet na ten cel na rok 1910 nie wstawia się żadnej kwoty, albowiem rata zaciągnąć się mającej pożyczki — pokryta będzie kwotą 30.000 K. — wstawioną w budżecie z roku 1909 jak rubryka VII. poz. 13. a nieużytyą.

Zarazem postanowił Wydział krajowy wybudować w Przedzielnicy w myśl powołanej wyżej uchwały Wys. Sejmu z 12/10 1907. odrębny zakład dla dziewcząt, co do którego plany i kosztorysy zostaną później osobno wypracowane a to po poprzednim zapewnieniu przez ck. Rząd zasiłku ze skarbu państwa na ten cel w pewnej procentowo oznaczonej wysokości, co będzie miało wpływ na rozmiary zakładu.

Do budowy zakładu dla chłopców nie prędzej jednak można przystąpić, zanim nie zostanie przedewszystkiem wybudowaną — dla komunikacji dogodnej i dowozu materiałów budowlanych — potrzebna droga do stacyi kolejowej w Nowem mieście.

To też Wydział krajowy uchwałą z dnia 18. maja 1909 do LW. 52.599 zarządził:

1) sporządzenie planu szczegółowego i to nietylko z części drogi między przyszlým zakładem a stacyą kolejową w Nowem mieście, ale wogóle całej drogi między Niżankowicami a Nowem miastem, przyczem ma być podana dokładnie długość i szerokość drogi projektowanej, ile z tej drogi przypadnie na powiat Dobromilski, a ile na powiat Przemyski, ile na grunta dworskie w Przedzielnicy, a ile na grunta prywatne względnie włościańskie, które to ostatnie trzebaby wywłaszczyć;

2) sporządzenie szczegółowego kosztorysu budowy i utrzymania tej drogi, przyczem ma być wyszczególnione, ile z tych kosztów przypadnie na obszar dworski w Przedzielnicy, a ile na powiat Dobromilski i Przemyski, na każdy oddzielnie;

3) sporządzenie szczegółowego planu i kosztorysu budowy mostu na Norze;

4) wypracowanie zdjęcia terenu, gdzie mają stanąć zabudowania zakładu; wreszcie

5) wypracowanie szczegółowego planu i kosztorysu dróg wewnątrz zakładów, skoro ustalona zostanie ich sytuacja.

Po przedłożeniu powyższych operatów technicznych, zarządzone zostanie wypracowanie szczegółowych planów i ko-

sztorysów budowy zakładu, oraz wdroży Wydział krajowy rokowania z powiatami: Dobromilskim i Przemyskim co do uznania drogi zbudować się mającej za drogę publiczną (powiatową lub gminną I. kl.) z tem, że Wydział krajowy własnym kosztem wybuduje i konserwować będzie tę część drogi, która przechodzić będzie przez grunta obszaru dworskiego Przedzielnicy.

Co się tyczy funduszków na pokrycie kosztów zamierzonej budowy, zaznacza Wydział krajowy, że na ten cel nie może być już teraz inkamerowanym i użytym istniejący dotąd fundusz policyi krajowej. Dochody bowiem tego funduszu, którego majątek zarodowy przedstawia wedle zamknięcia rachunkowego za r. 1908 kwotę: 94.472 K 26 h., jak i wpływające do tego funduszu, a wyżej wykazane dochody z wydzierżawienia majątności funduszowej Przedzielnicy, muszą być używane w całości, jak długo nie wejdzie w życie Krajowy zakład poprawczy w Przedzielnicy — na pokrywanie kosztów utrzymania przynależnych do tut. kraju skazańców w obcych zakładach pracy przymusowej i poprawczych (§. 4. ustawy z dnia 24. maja 1885 dz. ust. p. Nr. 90), a które to koszta — biorąc przeciętną z lat 1906, 1907 i 1908 — wynoszą rocznie w przybliżeniu 10.000 K.

Koszta zatem budowy zakładu poprawczego dla chłopców i dziewcząt w Przedzielnicy znaleźć mogą pokrycie jedynie we funduszu półtora miliona koron, uchwalonym na ten cel przez Wysoki Sejm w dniu 12. października 1907, tudzież w zasiłku ze Skarbu Państwa udzielić się mającym przez c. k. Rząd w myśl §. 2. ustawy z d. 24. maja 1885 dz. u. p. Nr. 90.

Wydział krajowy wnosi zatem :

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

- I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego.
 - II. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby w myśl §. 2. ust. z dnia 24. maja 1885 Nr. 90 Dz. p. p. przyznał i wypłacił funduszowi krajowemu co najmniej 40% zasiłek na budowę i urządzenie kolonii poprawczej dla chłopców w Przedzielnicy.
 - III. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby po myśli uchwał sejmowych z dnia 25. lutego 1907 i 12. października 1907 — nie wyczekując podania przez c. k. Rząd wysokości zapewnionej już w zasadzie subwencji państwowej — po wypracowaniu szczegółowych planów i kosztorysów przystąpił bez zwłoki do budowy w Przedzielnicy Krajowej Osady poprawczej dla nieletnich chłopców.
 - IV. Sejm upoważnia Wydział krajowy do zaciągnięcia w Banku krajowym na cel powyższy, jak i na późniejszą dobudowę w Przedzielnicy osobnego zakładu poprawczego dla nieletnich dziewcząt, 4%-wej pożyczki komunalnej zwrotnej w 57 latach w ratach półrocznych i w takiej kwocie, jaka okaże się potrzebną do uzyskania gotówki półtora miliona koron.
- Pożyczkę tę będzie Wydział krajowy realizował w miarę zachodzącej potrzeby.
- V. Sejm upoważnia Wydział krajowy do wstawiania do budżetu krajowego na cały okres amortyzacyjny odpowiednich rat anuitetowych na umorzenie powyższej pożyczki.

VI. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby w myśl uchwały sejmowej z dnia 12. października 1907 po zapewnieniu przez c. k. Rząd odpowiedniego procentowo oznaczonego zasilku ze skarbu Państwa po myśli §. 2. ust. z dnia 24. maja 1885 dz. u p. Nr. 90, sporządził plany i kosztorysy budowy i urządzenia, oraz statut i regulamin osobnego Zakładu poprawczego dla nieletnich dziewcząt w Przedzielnicy.

VII. Sprawozdanie o wykonaniu powyższych czynności i o postępie sprawy budowy przedłoży Wydział krajowy Sejmowi na najbliższej sesyi.

Z Rady Wydziału krajowego król. Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielk. Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:

Stanisław Badeni w. r.

Sprawozdawca:

Jan Kiweliuk w. r.

Członek Wydziału krajowego.

O d p i s

odezwy c. k. Namiestnictwa we Lwowie z dnia 20. marca 1909.
L. II. 311/5 wystosowanej do Wydziału krajowego we Lwowie.

Na pismo Wydziału z 7. marca 1908. L. 24.650, c. k. Namiestnictwo zawiadamia, że c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych, po porozumieniu się z c. k. Ministerstwem Skarbu, reskryptem z 12. marca 1909, L. 7724 oznajmiło, że ze względu na postanowienia §. 2. ustawy z 24. maja 1885, Dz. p. p. Nr. 90, w zasadzie zamierza udzielić Wydziałowi krajowemu zasiłek ze Skarbu Państwa na pokrycie kosztów urządzenia krajowego Zakładu poprawczego dla młodocianych korygendów w Przedzielnicy.

Według oświadczenia c. k. Ministerstwa Skarbu będzie należało przy wymiarze tego zasiłku wziąć w rachubę, że przedsiębiorstwo krajowe doznało już poparcia przy ustanowieniu ceny kupna za grunt budowlany rzeczzonego zakładu, majątności funduszu religijnego Przedzielnicy w ten sposób, że zaniechano publicznego ogłoszenia zamiaru sprzedaży tej majątności, względnie jej rozparcelowania jakkolwiek na tej drodze można było niewątpliwie osiągnąć znacznie wyższą cenę kupna

Preliminowana w kwocie 1,042.040 K. (nie wliczając gruntu budowlanego) suma wydatków. przedstawia się szczególnie w stosunku do ilości korygendów (150) i do kwoty preliminowanej w roku 1896, na projektowany zakład poprawczy w Bylicach, **bardzo wysoką.**

Wobec tego poleciło c. k. Ministerstwo zalecić Wydziałowi krajowemu aby wzięął pod rozważenie ograniczenie programu i spowodował stosownie do tego odpowiednie niżenie preliminarza kosztów.

Co do przedłożonego projektu szczegółowego zauważyło c. k. Ministerstwo że należałoby plany głównego budynku Nr. 2 i 3, zmienić w tym kierunku, aby zamiast dwu ryzalitów frontowych urządzić tylko jeden ryzalit środkowy, co by dało się przeprowadzić według zmiany zaznaczonej w planie poziomu parteru (im Grundrisse der Erdgeschosse).

Również plan budynku warsztatowego nie przedstawia się jako odpowiedni celowi, ponieważ umieszczono w nim wszystkie warsztaty z których niektóre, jak szkoła ślusarska, kowska i kołodziejska, powodowałyby szczególnie w lecie gdy się pracuje przy otwartych oknach wielki łoskot i przeszkadzałyby przez to nauce warsztatowej w innych oddziałach (w warsztacie krawieckim, szewskim, rymarskim i koszykarskim).

Celem zapobieżenia tej niedogodności, byłoby wskazaniem urządzić osobno dwa mniejsze budynki i umieścić w jednym z nich warsztat ślusarski, kowalski i kołodziejski, ewentualnie także stolarski, resztę ubikacyi przeznaczonych na pracownię zaś przenieść do drugiego budynku.

Oba budynki warsztatowe należałoby umieścić w odpowiedniej odległości od siebie.

Również należałoby koniecznie postarać się o odpowiednie celowi urządzenia wentylacyjne w salach naukowych, rekreacyjnych i sypialnych budynku głównego, niemniej jak w ubikacyach budynków warsztatowych i szpitala, rozwiązać kwestyę opatrzenia zakładu w wodę i odprowadzania odpływów (Abwasserableitung) w sposób zupełnie prawidłowy, tudzież umieścić dozorcę chorych w samym szpitalu, mianowicie w przewidzianej na ten cel ubikacyi, położonej wśród sal dla chorych.

Zwracając Wydziałowi krajowemu udzielone plany owównionego wyżej budynku, c. k. Namiestnictwo uprasza Wydział krajowy wskutek pomienionego wyżej reskryptu ministerjalnego o wzięcie pod rozwagę podniesionej przez c. k. Ministerstwo kwestyi, mianowicie także co do zmiany tego projektu, zarządzenie jej uskutecznienia i udzielenie zmienionego projektu celem przedłożenia go c. k. Ministerstwu.

Za c. k. Namiestnika:

Łoś w. r.

O d p i s

pisma Wydziału krajowego we Lwowie z-dnia 7. Kwietnia 1909 r.
LW. 34.113/09 wystosowanego do c. k. Namiestnictwa we Lwowie

Odnośnie do pisma z dnia 20 marca b. r. II. 311/5, które c. k. Namiestnictwo zakomunikowało Wydziałowi krajowemu reskrypt c. k. Ministerstwa spraw wewn. z d. 12 marca b. r. L. 7.724 w sprawie urzędzenia krajowego zakładu poprawczego dla młodocianych korygendów w Przedzielnicy, Wydział krajowy uważa, co następuje:

1. Co do wartości majątności Przedzielnica względnie jej korzystnego nabycia:

Majątność Przedzielnicę nabył fundusz krajowy od funduszu religijnego za cenę 177.855 Kor. Kapitał ten ulokowany na 4% powinien dać dochodu rocznego w kwocie 7.114 Kor. 20 h.

Majątność Przedzielnicę wydzierżawił fundusz religijny, a Wydział krajowy prawa i obowiązki z tego kontraktu wypływające na siebie przejął, za czynszem rocznym 5.200 K. — h.
zaś karczmę funduszową wynajął już Wydział krajowy za czynszem rocznym $\frac{120}{n} \frac{-}{n}$
razem dochód z Przedzielnicy wynosi 5.320 K. — h.

Gdy od dochodu tego potrąci się opłacane na mocy kontraktów dzierżawy podatki gruntowy i domowy w łącznej kwocie 1.556 K. 71 h.
nie licząc niestałych wydatków jak prestacya na szkołę,
wydzierżawienie szutrowiska gminnego na cele przyszłej budowy,
— okazuje się dochód zaledwie w kwocie 3.763 K. 29 h.
odpowiadający tylko 2% od wyłożonego kapitału.

Cyfry te dowodzą, że fundusz krajowy nabywając majątność Przedzielnicę, nie doznał przy ustanowieniu ceny kupna takiego poparcia, żeby mogła być przynajmniej mowa o korzystnym nabyciu tej majątności, zwłaszcza jeszcze, że budynki były w stanie podupadłym, a wiele gruntów wymaga kosztownej melioracyi, wreszcie w środku kompleksu gruntów funduszowych znajduje się parcela obca, którą będzie musiało się wykupić od jej właściciela za wygórowaną niezawodnie cenę.

Wydział krajowy wyraża też nadzieję, że c. k. Ministerstwo przecież tak z uwagi na powyższe cyfry jak i na cel humanitarny majątności Przedzielnica — nie będzie przypisywało krajowi po nad rzeczywistą wartość większej a idealnej tylko korzyści z nabycia tej majątności, i cenę tego nabycia, jako poniesione przez kraj koszta fundacyi zakładu — weźmie w rachubę przy wymiarze krajowi zasiłku w myśl §. 2. ustawy z 24/5 1885 dz. u. p. Nr. 90.

2. Co do planów budowy i kosztorysów zauważa Wydział krajowy przede wszystkim, że jak to zaznaczono już w sprawozdaniu sejmowym z 5/2 907 udziałem c. k. Namiestnictwu przy odezwie tut. z 6/6 907 L.W. 21.491, przy sporządzaniu tego operatu technicznego miano na względzie wypracowane w swoim czasie plany i kosztorysy dla projektowanej pierwotnie osady poprawczej w Bylicach a nadto musiano zastosować się przeciw do przerobienia tego operatu po myśli wskazówek zawartych w reskrypcie c. k. Ministerstwa spraw wewn. z 1/6 1902. L. 47.818/901. zakomunikowanym Wydziałowi krajowemu odezwą c. k. Namiestnictwa z 1/7 1902. L. 66.097.

A wedle uwag poczynionych w powołanym reskrypcie ministeryalnym „po szczególne ceny jednostkowe przedstawiały się nadzwyczaj niskie, że powątpiewać należy, ażali po poprzednim przerobieniu planów wykazane ogólne koszta urządzenia zakładu w kwocie 869.354 Kor. 40 h. wystarczą i że do tej kwoty doliczyć trzeba spodziewaną podwyżkę w kwocie 50.000 Kor.“

Zatem z porównania kwoty nowego preliminarza	. . . 1,042.040— K.
z poprzednim kosztorysem + spodziewana nadwyżka	. . . 919.354 40 „
uzyskana różnica	. . . 133.695 60 „

nie może być uważana jako bardzo wysoka, skoro zważy się, jak już nadmieniono w powołanym sprawozdaniu Wydziału krajowego z 5/2 1907, Sejmowi przedłożeniem, że:

„Koszt ogólny, w porównaniu z dawniejszymi planami i kosztorysami dla Bylic, zwiększył się, a to z powodu większego znacznie a koniecznego wydatku na drogi, parkany, wodociągi, kanały i ogrody, co poprzednio nie było przewidziane; dalej budynki— w myśl wskazówek ministeryalnych—zostały powiększone, mianowicie: budynek główny przez dodanie dwóch sal rekreacyjnych, których nie było w poprzednich planach, a przez co umożliwiono, że sypialnie znajdują się wyłącznie na I-em piątrze. Powiększono także budynek administracyjny, warsztatowy, kuchnię i pralnię. Przez to więc powiększenie rozmiarów budynków i skutkiem zmiany warunków miejscowych, wpływających na podrożenie cen jednostkowych budowy, koszta budowy zwiększyły się“.

Zalecone przez c. k. Ministerstwo obniżenie kosztów budowy może być chyba tylko ogólnikowe, gdyż w przedłożonym projekcie nie ma żadnych szczegółów, których redukcje lub opuszczenie mogłyby być ściśle wyszczególnione. Tyczy się to tak budynku internatowego, gdzie n. p. w sypialniach liczona jest (mimo spodziewanego przepelnienia!) tylko po ca 45 m² na jednego korygenda, ani co do budynków mieszkalnych o bardzo skromnych mieszkaniach, ani co do ekonomii, szpitala, folwarku, gdzie zastosowano w projekcie możliwe oszczędności. Ewentualne redukcje byłyby w sprzeczności z poprzednimi żądaniem c. k. Ministerstwa, które samo wskazywało na potrzebę urządzenia zakładu w sposób należyty i odpowiadający wymogom higieny.

W sprzeczności z tem ogólnikowem zaleceniem obniżenia programu i kosztów budowy są dalsze uwagi c. k. Ministerstwa co do szczegółowego projektu.

Żądanie, aby w budynku internatowym zmieniono 2 frontowe ryzality na trzy (nie jeden) jest niczem nie umotywowane.

Do wyrażenia swych zapatrywań, ściśle pod względem zewnętrznej architektury niema c. k. Ministerstwo podstawy, w każdym razie wysunięcie frontowych ryzalitów spowodowałoby zwiększenie zabudowanej powierzchni o 38 34 m², czyli podwyższenie kosztów budowy 38 34 × 200 00 K. o 7.660 Kor.

Następna uwaga c. k. Ministerstwa, aby rozdzielić budynek warsztatowy na dwa osobne i odległe budynki tak, aby odsunąć warsztaty hałaśliwe od spokojnych możnaby uważać za słuszne; jednakże zauważa się, że w przedłożonych planach podział ten już faktycznie istnieje a pracownia kołodziejska jest oddaloną od najbliższej szewskiej o 15 0 m. t. j. że stuk nie może być przeszkodą w pracy tych mniej hałaśliwych warsztatów. Rozdzielenie budynków i budowa osobnego magazynu i schodów strychowych zwiększyłaby koszta budowy o 5.000 K.

Ogólne uwagi c. k. Ministerstwa o urządzeniu należytej wentylacji w salach budynku głównego, warsztatów i szpitala, o zaopatrzenie zakładu w wodę i odprowadzenie fekalii i wód użytkowych dowodzą, że projekt nie był należycie rozpatrywany, gdyż kosztorysy tych urządzeń są załączone lub wykazane w ogólnem zestawieniu.

Co do wentylacji, nie jest przewidziana jako motoryczna, bo urządzenie takie jest zbyt kosztowne (dla samego budynku głównego około 25.000 Kor.) a wentylacja okienna i kominowa, w planach uwidoczniona, będzie dla tych, wolno stojących budynków wystarczająca.

W ostatniej uwadze żąda c. k. Ministerstwo, aby w szpitalu miał dozorca stale mieszkanie. W planach jest w istocie odnośna ubikacja nazwana jako separatka dla jednego chorego, w opisie jednak jest wymienione 7-dmiej chorych (nie ośm) i pokój dozorecy.

Zresztą projekt przedłożony c. k. Ministerstwu nie jest oczywiście szczegółowo opracowany. Plany budynków mają zaledwie poziomy piąter, inne poziomy, przekroje i fasady nie są dotychczas wykonane. Tak samo co do dróg, kanalizacji, wodociągów, wykonane były tylko przybliżone kosztorysy dla przybliżonego zestawienia sumy kosztów jako kosztorys informacyjny.

Wobec takiego stanu rzeczy nie widzi się Wydział krajowy spowodowanym do ograniczenia przedłożonego już programu urządzenia zakładu poprawczego w Przedzielnicy i do zniżenia preliminarza kosztów, i nie widzi słusznego powodu do ponownej zwłoki w udzieleniu już raz krajowi ze strony c. k. Rządu na podstawie przedłożonego operatu technicznego — subwencji państwowej na mocy §. 2. ustawy z 24/5 1885 dz. u. p. Nr. 90. A jaknajrychlejsza pomoc ta jest tembardziej wskazana, że koszta budowy z powodu zwłoki dwuletniej wzrosną i wzrastać będą stale, im termin budowy odwlekany będzie. Jeżeli zatem budowa w roku przyszłym nie miała być zaczęta, byłoby bezcelowem opracowanie w r. b. kosztorysów, ponieważ przy dalszej zwłoce przestałyby odpowiadać warunkom.

Wydział krajowy zatem zwracając dołączony do odezwy tamt. z dnia 20. marca b. r. II. 311/5 operat techn. i odwołując się do pisma swojego z dnia 6. czerwca 1907. LW. 21.491 — uprasza ponownie c. k. Namiestnictwo o niezwłoczne ile możności przedłożenie z powrotem niniejszej sprawy c. k. Ministerstwu spraw wewn. o wyjednanie u c. k. Rządu jaknajrychlejszego zatwierdzenia przedłożonych już planów i kosztorysów, tudzież statutu dla projektowanego zakładu poprawczego w Przedzielnicy, i wydatnej subwencji państwowej na ten cel po myśli §. 2. ustawy z 24/5 1885 dz. u. p. l. 90.—tak, iżby Wydział krajowy przystąpić mógł w jaknajbliższym czasie do zrealizowania od tyłu już lat wlokącej się i z kosztami przygotowawczymi połączonej sprawy urządzenia w kraju zakładu poprawczego.

Przed ostatecznem załatwieniem tej sprawy nie może też Wydział krajowy przystąpić do wykonania uchwały Wys. Sejmu z dnia 12/10 1907, powziętej ku uczczeniu 60 letn. jubileuszu panowania Najjaśniejszego Pana co do wprowadzenia w życie kraj. osady poprawczej.

185 1851